

SCBI 123

Process of Life

ดร.ฐิติพันธ์ สำราญวานิช

ภาควิชาชีววิทยา

คณะวิทยาศาสตร์ มหิดล

Email: sctcc@mahidol.ac.th

จำนวนสิ่งมีชีวิตทั้งหมดบนโลก

Reference	Estimated number of spp.
"Animal." <i>World Book Encyclopedia</i> . 16 vols. Chicago: World Book, 2003.	2 - 50 million
1996 IUCN Red List of Threatened Animals. The World Conservation Union (IUCN), 26 May 2003.	5 - 10 million
Wolosz, Thomas. <u>How Many Species are There?</u> Center for Earth & Environmental Sciences, SUNY at Plattsburgh, 1988.	30 - 50 million
<u>Just How Many Species Are There, Anyway?</u> Society For Conservation Biology. 26 May 2003.	2 - 100 million

<http://hypertextbook.com/facts/2003/FelixNisimov.shtml>

▪ Scientists have successfully classified over **1.5 million species**

การจำแนกประเภทสิ่งมีชีวิต

➤ วิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดหมวดหมู่สิ่งมีชีวิต คือ

อนุกรมวิธาน (Taxonomy)

- การจำแนกสิ่งมีชีวิต (classification)
- การตั้งชื่อสิ่งมีชีวิต (nomenclature)
- การระบุชื่อทางวิทยาศาสตร์ของสิ่งมีชีวิต (identification)

ลำดับในการจัดหมวดหมู่

Kingdom (อาณาจักร)

Phylum (ไฟลัม)

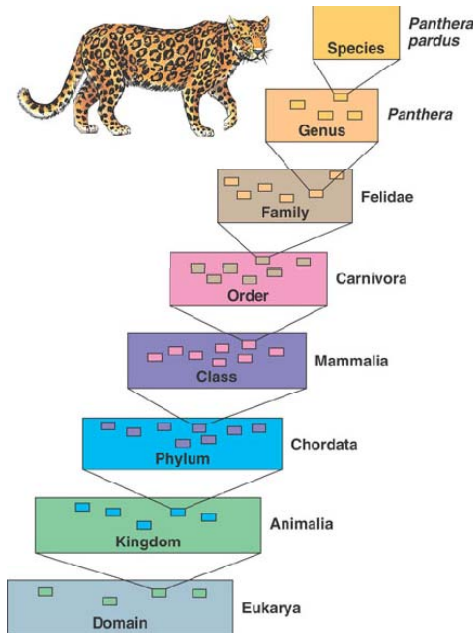
Class (คลาส)

Order (อันดับ)

Family (วงศ์)

Genus (สกุล)

Species (สปีชีส์)

การตั้งชื่อของสิ่งมีชีวิต

Binomial Nomenclature

ชื่อวิทยาศาสตร์ของยุงก้นปล่อง

Anopheles (Cellia) sundaicus Redenwaldt

Anopheles (Cellia) sundaicus Redenwaldt

Panthera tigris tigris ชื่อวิทยาศาสตร์ของเสือ

หลักเกณฑ์การเขียนชื่อวิทยาศาสตร์ (Scientific name) ของสิ่งมีชีวิต

- ชื่อวิทยาศาสตร์จะต้องเป็นภาษาลาตินหรือภาษาอื่นที่เปลี่ยนแปลงมาจากภาษาลาติน
- ให้เขียนชื่อ Family ด้วยอักษรตัวใหญ่เสมอ คำลงท้าย family group ของพืชและสัตว์มีดังนี้
  - Family พืช มักลงท้ายด้วย -aceae เช่น Rosaceae
  - Family สัตว์ มักลงท้ายด้วย -idea เช่น Culicidae
- ให้เขียนชื่อ genus ด้วยอักษรใหญ่ตัวเอน ถ้าไม่เขียนตัวเอนจะต้องขีดเส้นใต้ชื่อ genus เสมอ เช่น Anopheles

หลักเกณฑ์การเขียนชื่อวิทยาศาสตร์ (Scientific name) ของสิ่งมีชีวิต

- ให้เขียนชื่อ subgenus ในวงเล็บด้วยอักษรตัวใหญ่ตัวเอน ถ้าไม่เขียนด้วยตัวเอนต้อง ขีดเส้นใต้ชื่อนั้นเสมอ โดยขีดไม่ต่อกับชื่อ genus เช่น Anopheles, (Cellia)
- ให้เขียนชื่อ species ด้วยอักษรตัวเล็กตัวเอน ถ้าไม่เขียนด้วยตัวเอนต้องขีดเส้นใต้ชื่อนั้นเสมอ โดยขีดไม่ต่อกับชื่อ genus และ subgenus เช่น Anopheles (Cellia) sundaicus
- การเขียนชื่อผู้ตั้งชื่อวิทยาศาสตร์ให้เขียนตามหลังชื่อวิทยาศาสตร์ด้วยตัวธรรมดา นำหน้าด้วยอักษรตัวใหญ่ เช่น Anopheles (Cellia) sundaicus Redenwaldt ถ้าชื่อ genus ถูกเปลี่ยนไปต้อง วงเล็บชื่อผู้ตั้งชื่อวิทยาศาสตร์คนแรกไว้

ลักษณะต่างๆ ที่ใช้ในการจำแนกสิ่งมีชีวิต

1. ลักษณะภายนอก (morphology) & โครงสร้างภายใน (anatomy)
2. แบบแผนการเจริญเติบโต
3. ซากดึกดำบรรพ์
4. โครงสร้างของเซลล์ ออร์แกเนลล์
5. สรีรวิทยา
6. ลักษณะทางพันธุกรรม เช่น จำนวนโครโมโซม
7. โครงสร้างของชีวโมเลกุล เช่น โปรตีน & กรดนิวคลีอิก

ลักษณะปรากฏ
(phenetics)

วิวัฒนาการชาติพันธุ์
(phylogenics)

แบบแผนของการสืบพันธุ์

ก. การสืบพันธุ์แบบไม่อาศัยเพศ (Asexual reproduction)

- ฟิสชัน (fission): transverse, longitudinal
- แฟรกเมนเทชัน (fragmentation)
- การแตกหน่อ (budding)
- การสร้างสปอร์ (sporulation)

ข. การสืบพันธุ์แบบอาศัยเพศ (Sexual reproduction)

- ไอโซแกมีต (isogamete)
- เฮเทอโรแกมีต (heterogamete)

ฟิสชัน (fission)

- เป็นการสืบพันธุ์ที่พบในสิ่งมีชีวิตเซลล์เดียว ทั้งพวกโมเนรา และโพรทิสตา โดยเซลล์ตัวพ่อแม่จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนเท่าๆ กัน การแบ่งอาจแบ่งได้ทั้งตามขวาง (transverse) หรือแบ่งตามยาว (longitudinal) ได้สิ่งมีชีวิตใหม่ 2 ตัว

แฟรกเมนเทชัน (fragmentation)

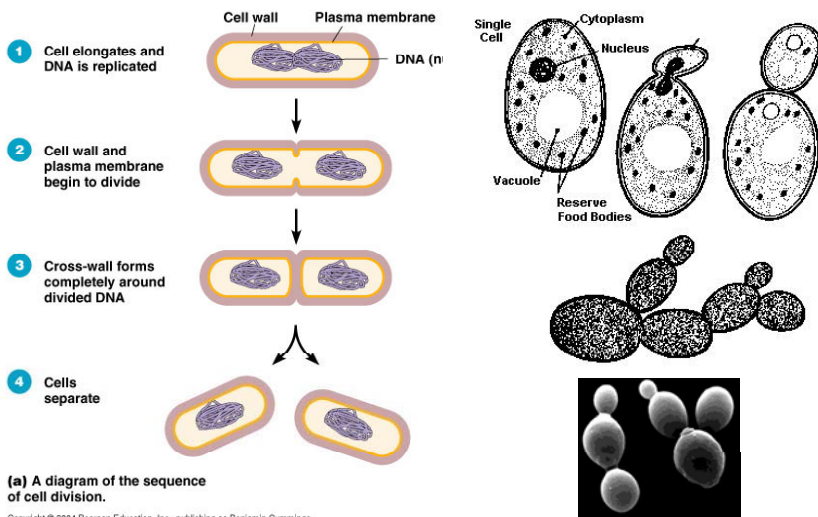
- เป็นการสืบพันธุ์ที่พบในสิ่งมีชีวิตหลายเซลล์ เช่น พวกหนอนตัวแบนและสาหร่าย โดยที่ส่วนของร่างกายหลุดออกเป็นท่อนๆ หรือเป็นส่วนๆ ซึ่งต่อมาแต่ละส่วนเหล่านี้จะเจริญเป็นสิ่งมีชีวิตตัวใหม่ขึ้นมา

การแตกหน่อ (budding)

- เป็นการสืบพันธุ์ที่พบในสิ่งมีชีวิตหลายชนิด เช่น ยีสต์ ฟังไจชั้นสูง และสัตว์พวกไนดาเรีย การสืบพันธุ์แบบนี้สิ่งมีชีวิตตัวใหม่เจริญจากเซลล์หรือกลุ่มเซลล์ที่เรียกว่าหน่อ ซึ่งงอกออกจากสิ่งมีชีวิตตัวพ่อแม่ หน่อจะเจริญจนกระทั่งได้เป็นสิ่งมีชีวิตใหม่ ซึ่งเหมือนตัวพ่อแม่เดิมแต่มีขนาดเล็กกว่า ซึ่งต่อมากจะหลุดออกจากตัวพ่อแม่แล้วเติบโตต่อไป

การแตกหน่อของยีสต์ (เซลล์เดียว) แตกต่างจาก fission ของแบคทีเรียอย่างไร ?

Binary fission vs Budding

การสร้างสปอร์ (sporulation)

➤ เป็นการสืบพันธุ์แบบที่เซลล์มีการแบ่งหลายๆ ครั้งจนได้เป็นเซลล์จำนวนมาก แต่ละเซลล์เรียก สปอร์ การสืบพันธุ์แบบนี้พบในพวกโมเนราและโพรทิสตา สปอร์เหล่านี้จะแพร่ไปยังสถานที่ต่างๆ โดยง่าย โดยอาศัยลมพัดพาไปหรือตามน้ำเป็นต้น เป็นประโยชน์ในการแพร่พันธุ์ เพราะสิ่งมีชีวิตที่มีการสืบพันธุ์แบบสร้าง สปอร์ส่วนมากจะเป็นพวกที่อยู่กับที่

ข. การสืบพันธุ์แบบอาศัยเพศ

1. ไอโซแกมีต (isogamete)

- เป็นเซลล์สืบพันธุ์ที่มีลักษณะเหมือนกันทุกประการ
- การรวมตัวของไอโซแกมีตเรียก ไอโซแกมี (isogamy)

2. เฮเทอโรแกมีต

2.1 แอนไอโซแกมีต (anisogamete)

เป็นเซลล์สืบพันธุ์ที่มีขนาดไม่เท่ากันแต่มีรูปร่างเหมือนกัน

2.2 โอโอแกมีต (oogamete)

เป็นเซลล์สืบพันธุ์ที่มีขนาดและรูปร่างไม่เหมือนกัน เซลล์สืบพันธุ์เพศเมียหรือไข่มีขนาดใหญ่ เซลล์สืบพันธุ์เพศผู้มีขนาดเล็ก

- การรวมตัวของเฮเทอโรแกมีต เรียก เฮเทอโรแกมี (heterogamy)

การจัดจำแนกสิ่งมีชีวิตในปัจจุบัน

ปัจจุบันนักวิทยาศาสตร์ได้จัดจำแนกสิ่งมีชีวิตออกเป็น 5 อาณาจักร (Kingdom) โดยอาศัยแนวคิดของวิทเทเกอร์ (Whittaker, 1969)

การจัดจำแนกสิ่งมีชีวิต

1. อาณาจักรโมเนรา (Kingdom Monera)

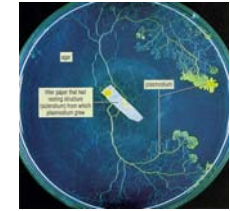
สาหร่ายสีเขียวแกมน้ำเงิน
(blue-green algae)

แบคทีเรีย
(bacteria)

2. อาณาจักรโพรทิสตา (Kingdom Protista)

เช่น สาหร่าย ราเมือก และโพรทิสต์

3. อาณาจักรเห็ดรา (Kingdom Fungi)

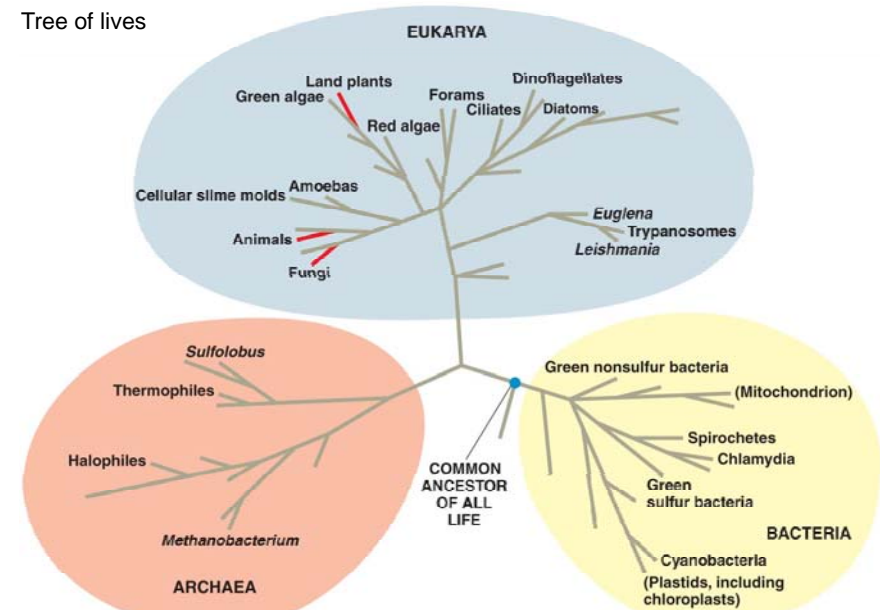
4. อาณาจักรพืช (Kingdom Plantae)

5. อาณาจักรสัตว์ (Kingdom Animalia)

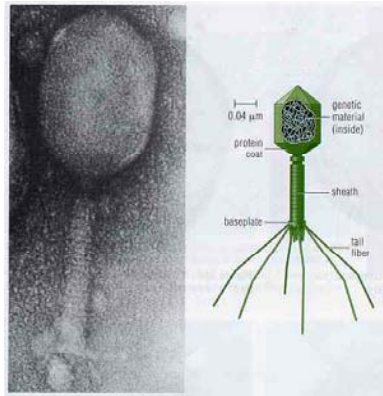

Tree of lives

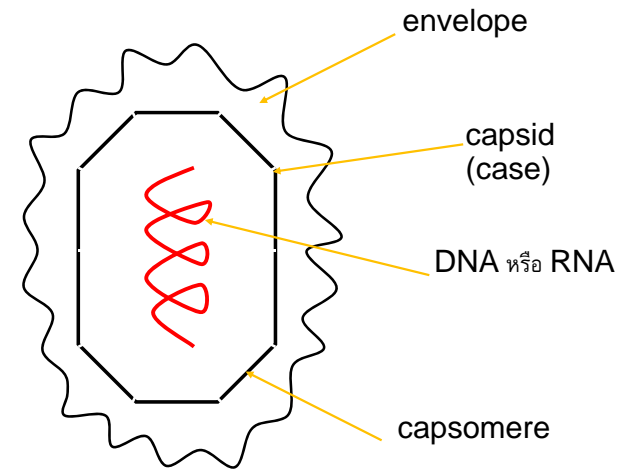

Kingdom Vira

- อาศัยการเจริญอยู่เฉพาะในสิ่งมีชีวิตเท่านั้น
- เป็นปรสิตที่อาศัยอยู่ภายในเซลล์ของสิ่งมีชีวิต (intracellular obligate parasite)
- ไม่มีเยื่อหุ้มเซลล์และไซโทพลาสซึม
- ทวีจำนวนได้ในเซลล์ของสิ่งมีชีวิตอื่น

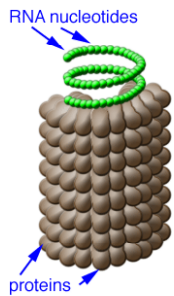
โครงสร้างของไวรัส

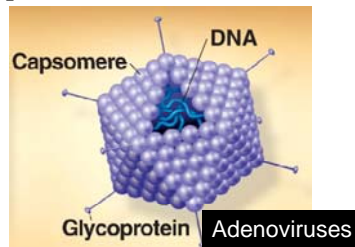
Virion: a complete viral particle

รูปร่างของไวรัส

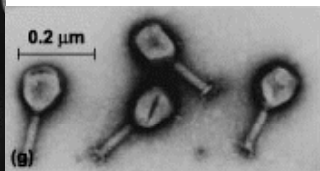
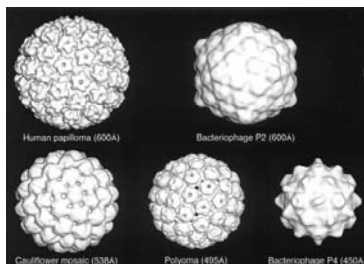
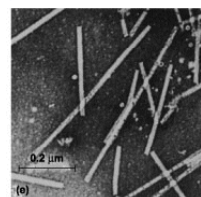
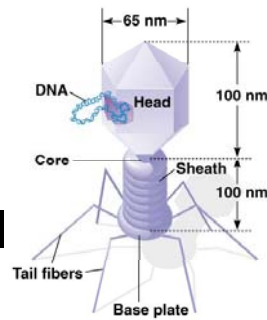
รูปแท่ง e.g. TMV

รูปหลายเหลี่ยม (icosahedron)

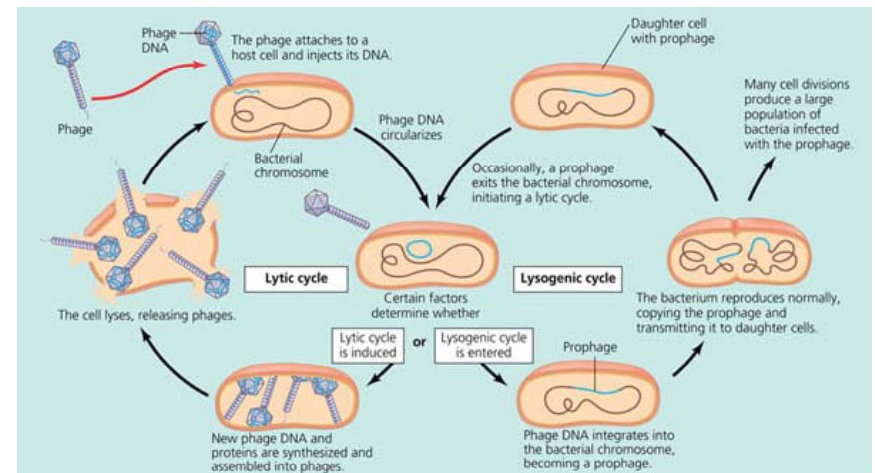
Bacteriophage

วัฏจักรการสืบพันธุ์ของไวรัส

○ Lytic cycle

○ Lysogenic cycle

-ในระยะ lysogenic cycle จะสามารถแยกกระหว่าง bacterial chromosome กับ viral DNA ได้หรือไม่?
-มี viral DNA อยู่ในโครโมโซมมนุษย์หรือไม่

ไวรัสในคนและสัตว์

Table 19.1 Classes of Animal Viruses

Class/Family	Envelope	Examples/Disease
I. Double-stranded DNA (dsDNA)		
Adenovirus	No	Respiratory diseases; tumors
Papovavirus	No	Papillomavirus (warts, cervical cancer); polyomavirus (tumors)
Herpesvirus	Yes	Herpes simplex I and II (cold sores, genital sores); varicella zoster (shingles, chicken pox); Epstein-Barr virus (mononucleosis, Burkitt's lymphoma)
Poxvirus	Yes	Smallpox virus; cowpox virus
II. Single-stranded DNA (ssDNA)		
Parvovirus	No	B19 parvovirus (mild rash)
III. Double-stranded RNA (dsRNA)		
Reovirus	No	Rotavirus (diarrhea); Colorado tick fever virus

Copyright © 2008 Pearson Education, Inc., publishing as Pearson Benjamin Cummings.

Table 19.1 Classes of Animal Viruses

Class/Family	Envelope	Examples/Disease
IV. Single-stranded RNA (ssRNA); serves as mRNA		
Picornavirus	No	Rhinovirus (common cold); poliovirus, hepatitis A virus, and other enteric (intestinal) viruses
Coronavirus	Yes	Severe acute respiratory syndrome (SARS)
Flavivirus	Yes	Yellow fever virus; West Nile virus; hepatitis C virus
Togavirus	Yes	Rubella virus; equine encephalitis viruses
V. ssRNA; template for mRNA synthesis		
Filovirus	Yes	Ebola virus (hemorrhagic fever)
Orthomyxovirus	Yes	Influenza virus
Paramyxovirus	Yes	Measles virus; mumps virus
Rhabdovirus	Yes	Rabies virus
VI. ssRNA; template for DNA synthesis		
Retrovirus	Yes	HIV, human immunodeficiency virus (AIDS); RNA tumor viruses (leukemia)

Copyright © 2008 Pearson Education, Inc., publishing as Pearson Benjamin Cummings.

ไวรัสในพืช

- TMV (tobacco mosaic virus)
- rhabdovirus

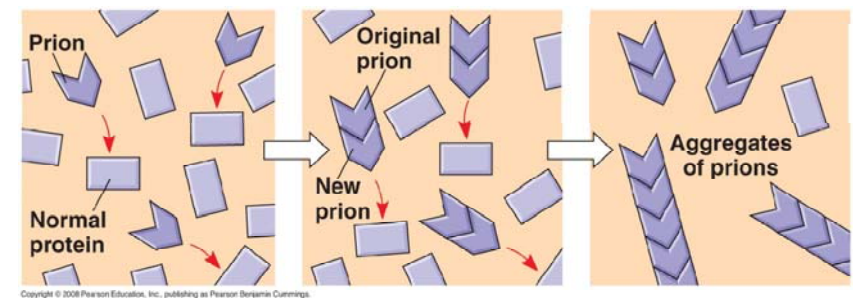
ไวรัสในแบคทีเรีย

- phage virus

ไวรอยด์ (viroid) และไพรอน (prion)

- ไวรอยด์ - ประกอบด้วยโมเลกุลของ RNA
  - ก่อให้เกิดโรคในพืช
- ไพรอน - proteinaceous infections particle (prion)
  - ชิ้นส่วนของโปรตีนที่จำลองตัวเองได้
  - โรคสมองเสื่อมในแกะ (scrapies)
  - โรควัวบ้า (Mad cow disease or Bovine Spongiform Encephalopathy :BSE)

การทำงานของไพรอน

Copyright © 2008 Pearson Education, Inc., publishing as Pearson Benjamin Cummings.